

Marie Dørup Olesen: Skal det være FN, der løser Finanskrisen?

Den finansielle krise er alle tiders mulighed for ny økonomisk verdensorden. Mere regulering, mere magt til staterne. Og en ny global nøglerolle til FN?

Af MARIE DØRUP OLESEN, Stud. scient. pol.

ULANDENE har været dygtige nok til at sætte udviklingsfinansiering i forbindelse med finanskrisen. Så dygtige, at i-landene forud for mødet i Doha i starten af December lovede, at de vil tage stilling til "den nederste milliard" af verdens borgere.

Krisen forstærker en række af de udfordringer, som udviklingslandene allerede står overfor – ikke mindst fordi den kommer lige oveni de problemer, mange udviklingslande har haft som en konsekvens af høje energi- og fødevarerpriser. Og Nicaraguas tidligere udenrigsminister Miguel d'Escoto Brockmann, tog i oktober initiativ til at drøfte den finansielle krise i FN's generalforsamling, som han er formand for. Han nedsatte også en taskforce, der skal komme med løsninger på den finansielle krise for ulandene, som udgør et flertal af FN's medlemmer. Stilen blev lagt med det indledende citat fra Thomas Jefferson: "Banker er en større trussel mod vores frihed end militæret (standing armies, red.)". Lederen af taskforcen er den Nobelpriisvindende økonom og bestsellerforfatter Joseph Stiglitz, der ikke tidligere har været tilbageholdende med sin kritik af Verdensbanken, IMF, hele den såkaldte "Washington Consensus" (som i 90'erne betegnede en neoliberal opfattelse af hvordan lande skulle indrette deres økonomier) og tanken om, at økonomier har godt af 'chok'-terapi.

Stiglitz' klare budskab lyder: FN skal gå forrest med løsninger af den finansielle krise, når nu IMF og Verdensbanken trækker neoliberale modeller nedover i forvejen skrøbelige og ustabile økonomier. Verden står nu overfor alle tiders mulighed for at lave et nyt globalt system – en efterfølger til Bretton Woods. Stiglitz påpegede, at økonomien John Maynard Keynes – der grundlagde Bretton Woods-systemet – må vende sig i sin grav over systemets manglende evne til at sikre dét, det blev opfundet for: global omfordeling. Og Stiglitz konstaterede, at G20-landenes beslutninger ikke længere synes tilstrækkelige – heller ikke i en situation, hvor det første ilandene kaster sig over at skære ned på er ulandsbistanden. Derfor skal hele "G92"-gruppen af udviklingslande tages med på råd, når det gælder om at formulere løsningerne på de negative konsekvenser, som særligt u-landene vil opleve. Dette, mener Stiglitz, vil bedst foregå i FN-regi – for netop her kan man have en inkluderende, demokratisk debat.

HVOR er IMF og Verdensbanken? I første omgang har IMF sendt en task force til Island, for at redde det, der måtte være tilbage der. Men hvad med udviklingslandene? Ifølge i-landene er der her meget at gøre for IMF og Verdensbanken, fordi det traditionelt har været her flere skrøbelige økonomier er blevet kickstartet med vestlige opskrifter på økonomisk succes.

Derimod er u-landene selv mere skeptiske. De foretrækker FN som dét organ, der kunne være katalysator for mulige løsninger. Ilandene svarer, at FN ikke traditionelt har været forum for finansielt diplomati. Men det er klart, at u-landenes bedste mulighed for at få indflydelse er FN: her har de flertal, og derfor mulighed for at sætte en dagsorden hvis de råber højt nok. Ingen af de ting gælder IMF. Iøvrigt er IMF's primære fokus betalingsbalanceproblemer, hvilket ikke direkte har vist sig som konsekvens af finanskrisen – og årsmødet i IMF blev heller ikke forum for debat om nogen stor international aftale. Hertil kommer at ulandene kan være betænkelige ved IMF, fordi fondens effekt på Argentina ikke ligefrem var et kønt syn.

Så ulandene vil have FN, men ilandene insisterer på at reformerne skal udarbejdes i IMF og Verdensbanken – mens FN bevares som en organisation for udvikling, ikke de store aftaler. Selvom FN vel er det eneste bud på et globalt parlament, hvor det ville være oplagt at tage finansielle problemstillinger op. Omvendt opnås fremgangen i FN, som i demokratiske systemer generelt, bedst med en rimelig grad af konsensus om ideer og dagsorden. Ulandene kan have nok så meget flertal, men hvis USA og EU ikke bakker op er der naturligvis fare for at den opnåede dagsorden bliver temmelig ubalanceret, uden opbakning og i sidste ende uden meget resultat udover dét at være et politisk manifest.

Det er klart, at stater får en ny mulighed for at indtage en mere regulerende rolle. FN kan blive en betydningsfuld aktør. Hvorvidt det bliver i- eller ulandene, der vinder den dagsorden er naturligvis uvist, men foreløbig er det lykkedes at udvikle FN's taskforce til en kommission med en meget konkret tidsplan, en udvikling som i stigende grad ligner en institutionalisering af formanden for FN's generalforsamling dagsorden, og måske: u-landenes interesser.